

STANOVISKO VLÁDY

**k návrhu poslanců Víta Rakušana, Věry Kovářové, Jana Farského, Petra Gazdíka, Jany Krutákové a Petra Pávka na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb.,
o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů
(sněmovní tisk č. 741)**

Vláda na své schůzi dne 2. března 2020 projednala a posoudila návrh zákona, kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů, a zaujala k němu **nesouhlasné stanovisko**, a to zejména z těchto důvodů:

1. Předložený návrh zákona je v rozporu s principem právní jistoty a předvídatelnosti práva, neboť nově navrhované povinnosti veřejných a soukromých vysokých škol jsou v návrhu zákona formulovány nejasně, neurčitě a zmatečně. Není proto zřejmá forma požadovaných informací, způsob předávání předmětných informací vysokou školou ani lhůta pro zasílání informací příslušným orgánům, návrh rovněž neobsahuje případné sankce za nesplnění povinností. Návrh zákona je také nesystémový, protože z navržené právní úpravy nevyplývá, které konkrétní orgány finanční správy či správy sociálního zabezpečení by měly být vysokou školou informovány, a není ani jasné, proč není doplňována oznamovací povinnost ve vztahu k příslušné zdravotní pojišťovně. Návrh zákona je předložen v obecné nekonkrétní podobě, bez vazby na komplexní řešení problematiky a analýzu všech okolností.
2. Platná právní úprava ukládá oznamovací povinnost, pokud jde o rozhodné skutečnosti pro přiznání dávek státní sociální podpory, pro hrazení zdravotního pojištění státem a pro uplatnění daňového zvýhodnění studentům vysoké školy stejně, jako tomu je i u ostatních občanů. Přesunutí oznamovací povinnosti ze studenta na vysokou školu by znamenalo narušení jednotného přístupu k této oznamovací povinnosti.
3. Není zřejmé, jak by vysoké školy měly a mohly v praxi zabezpečit řádné plnění předepsané nové informační povinnosti. Každý student by totiž mohl spadat do působností více různých orgánů veřejné správy podle splnění různých, v čase se navíc i případně měnících, podmínek a kritérií či podle svých různých jednání. Vysoké školy by tedy musely zjišťovat a evidovat ohledně každého jednotlivého studenta či osoby s přerušným studiem existenci všech možných skutečností zakládajících příslušnost některého z orgánů zmíněných v návrhu, a to při vědomí toho, že by měly

informační povinnost i vůči takovým orgánům, pro jejichž postupy je trvání statusu studenta studujícího ve studijním programu vysoké školy zcela irelevantní, přičemž některé orgány, pro jejichž rozhodování by znalost o trvání statusu studenta mohla být nezbytná, návrh zákona naopak opomíjí.

4. Formulace obsažená v předloženém návrhu zákona není způsobilá určit konkrétní orgán, vůči kterému má být navržena informační povinnost plněna. Není vůbec jasné, který orgán je „příslušným orgánem finanční správy studenta“ – soustava Finanční správy České republiky zahrnuje Generální finanční ředitelství, Odvolací finanční ředitelství a finanční úřady. Přitom platí, že neexistuje jakási obecná příslušnost těchto orgánů ve vztahu k určité osobě, ta je vždy definována prostřednictvím působnosti ke správě konkrétní daně, poplatku či jiného obdobného peněžitého plnění, popřípadě k výkonu jiné agendy, a následně pak konkrétní místní příslušností (jedna osoba tak může mít více příslušných orgánů Finanční správy České republiky). Rovněž není jasné, co se rozumí pojmem „příslušný orgán správy sociálního zabezpečení studenta“. Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, používá pojem „orgány sociálního zabezpečení“, mezi něž mimo Českou správu sociálního zabezpečení a okresní správy sociálního zabezpečení patří i Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo obrany a Ministerstvo vnitra. Není proto jasné, jak by vysoká škola příslušnost konkrétního orgánu zjistila a komu by ve výsledku údaje zasílala. Další orgány, které pracují s institutem nezaopatřenosti dítěte pro nárok na dávky a v současnosti vyžadují po příjemcích dávek potvrzení o studiu, nejsou v materiálu zmíněny vůbec – jde o orgány státní sociální podpory, orgány sociálně-právní ochrany dětí a orgány pomoci v hmotné nouzi.
5. Z hlediska daňového řádu je vytvoření zvláštní oznamovací povinnosti pro vysoké školy vůči správci daně v zákoně o vysokých školách z věcného hlediska nadbytečné, neboť daná povinnost již dnes vyplývá z ustanovení § 57 a následujících daňového řádu, který sice stanoví, že informace a dokumenty poskytují osoby (tedy i vysoké školy) na vyžádání správce daně, nicméně toto vyžádání může být ze strany správce daně uplatněno jednou, resp. může být uplatněno přímo v rámci dohody mezi ním a příslušnou vysokou školou o tom, že následně budou data zasílána automaticky a je tedy na správci daně, aby vyhodnotil, zda od vysoké školy potřebuje pro správu daní určité informace, či nikoli.
6. Z hlediska daní z příjmů přináší návrh zákona jen částečné, pro daňové účely nedostačující řešení, kdy by povinnost sdělovat informace měly pouze vysoké školy a nikoli ostatní zařízení, ve kterých může probíhat soustavná příprava na budoucí povolání. Vzhledem k tomu, že informace o studiu na vysoké škole je relevantní jak

pro slevu na studenta, tak pro daňové zvýhodnění na vyživované dítě, které však uplatňuje jiný poplatník než daný student, typicky jeho rodič, není věcně správné navrhované řešení, podle něž se informace vždy předává pouze orgánu Finanční správy České republiky příslušnému ke správě daně z příjmů fyzických osob daného studenta, neboť v případě daňového zvýhodnění by totiž bylo nutno studium prokázat nikoli správci daně příslušnému ke správě daně z příjmů fyzických osob studenta, ale osoby, která daňové zvýhodnění uplatňuje. Vláda současně připomíná, že v případě poplatníků daně z příjmů fyzických osob s příjmy ze závislé činnosti poplatník prokazuje svůj nárok na slevu na studium i na daňové zvýhodnění potvrzením školy o studiu plátcí daně, který však podle návrhu zákona informaci od vysoké školy nedostane, a zaměstnanec tedy bude muset zaměstnavateli i nadále prokazovat potvrzením o studiu, že je studentem nebo že jeho dítě je studentem.

7. Vláda podotýká, že v právních předpisech důchodového pojištění zůstává ohlašovací povinnost studenta (resp. jeho zákonného zástupce) zachována, stejně jako bude třeba vždy prokazovat z hlediska nároku – např. nároku na přídavek na dítě – zda jsou splněny podmínky nároku na tuto dávku, včetně podmínky soustavné přípravy na budoucí povolání.
8. V neposlední řadě vláda upozorňuje na to, že předložený návrh zákona je v rozporu s principy zákona č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby a o změně některých zákonů, a to zejména s ustanovením § 7 citovaného zákona, podle kterého nevyžaduje orgán veřejné moci údaje vedené v základním registru nebo agendovém informačním systému, které jsou mu zpřístupněné pro výkon agendy nebo na základě souhlasu uživatele služby. Právní skutečnost studia na vysoké škole by měla být doložena vstupem orgánu veřejné moci přímo do příslušného agendového informačního systému. Vláda v současné době připravuje návrh novely zákona o vysokých školách a návrh novely školského zákona, jejichž součástí by měla být nová právní úprava, která bude reflektovat vznik nového informačního systému vzdělávání jako agendového informačního systému veřejné správy.
9. Návrh zákona vykazuje závažné nedostatky i z legislativně technického hlediska. Návrh zákona obsahuje nesprávné pojmosloví, neboť v § 21 odst. 1 písm. k) a v § 21 odst. 1 písm. k) uvádí pojem „orgán finanční správy“ namísto správného pojmu „orgán Finanční správy České republiky“. Návrh zákona nepoužívá přesnou terminologii ani z hlediska zákona o vysokých školách, podle kterého se do studia nezapisuje student, ale uchazeč, a opětovně se nezapisuje student, ale osoba, které bylo studium přerušeno. Ze systematického hlediska se upozorňuje na to, že dotčená ustanovení (§ 21 a § 42) upravují povinnosti vysoké školy související s činností vysoké školy jako celku v pozici

vzdělávací instituce, nikoliv povinnosti související s jednotlivými studenty. Důvodová zpráva k ustanovení o nabytí účinnosti zákona pak neodpovídá textu příslušného navrhovaného ustanovení.